Ky projekt financohet
nga Bashkimi Evropian

RRJETËZIM
PËR ZHVILLIMIN RURAL
ME PJESËMARRJE

TRYEZË DISKUTIMI

Agjenda Evropiane e Zhvillimit Rural dhe Bujqësor në Shqipëri

Progresi dhe sfidat në të ardhmen

15 janar 2020, ora 14:00
EU HOUSE, Tiranë

IDM
Institute for Democracy and Mediation
Instituti për Demokraci dhe Ndërmjetësim

FONDACIONI AGRINET ALBANIA

AGROPUKA

Struktura e prezantimit

- Sfondi i studimit
- Objektivat
- Metodologjia
- Rezultatet
  - Këndvështrimi politik
  - Këndvështrimi ligjor
  - Këndvështrimi institucional
- Rekomandime
- Bibliografia

Sfondi i studimit

- Sektori i bujqësisë kryen rol të rëndësishëm në ekonominë shqiptare
- Pajtueshmëria me *Acquis* të BE-së për bujqësinë dhe zhvillimin rural është nevojë dhe sfidë
- Rëndësi strategjike: Vlerësimi dhe informimi për organizatat e Shoqërisë Civile (OSHC) dhe rrjeteve të tyre
- Përfshirja e Rrjetit Shqiptar për Zhvillimin Rural (ANRD) dhe antarëve të tij në:
  - Informimin e politikave të zhvillimit bujqësor dhe rural
  - Procesin e ndërgjegjësimit për nevojën dhe sfidat e zbatimit të angazhimeve drejt integrimit në BE

Objektivat e kerkimit

- Ky raport synon të:
  - Përshkruajë ecurinë e politikave bujqësore dhe zhvillimit rural në kuadër të zbatimit të PKEI, për periudhën 2009-2019 me fokus në kapacitet ligjore dhe institucionale;
  - Sigurojë rekomandime të bazuara në evidenca për të inkurajuar debatin publik mbi përafrimin me kërkesat e BE-së.

Metodologjia

Qasje e vlerësimit të shpejtë cilësor

- Hulumtimi i të dhënave dytësore dhe studimeve pararendëse .
- Analizë përmbajtësore e lidhjes midis dokumentave strategjike
- Intervista të thelluara me ekspertë të bujqësisë dhe politikave të zhvillimit rural
  - Fokusi: çfarë është arritur dhe çfarë synohej ?
  - Pikëpamje të ekspertëve për prioritetet e politikave të ardhshme?

Gjetjet kryesore-Politikat

- Politikat e zbatuara jo të qëndrueshme dhe jo-plotësisht në përputhje me kornizën e SNBZHR 2014-2020.
- Disa elementë kryesorë që nuk adresohen qartë:
  - Zhvillimi i qëndrueshëm rural dhe ndryshimi i klimës.
  - Zhvillimi i territorit dhe mbështetja e jetesës në zonat rurale (100 Fshatrat është hap para)
  - Promovimi i cilësisë
- Zinxhiri logjik: Strategji (SNBZHR 2014-2020)=> Plan veprimi =>PKIE (Kapitulli 11) => PFZHBR:
  - SNBZHR 2014-2020 është pjesërisht i zbatuar- (nga 12 objektiva janë pjesërisht të zbatuara 8).
  - Plani i veprimit 2014-2020 i pafreskuar

Gjetjet kryesore-Politikat vazhd.

- PFZHBR nuk ka referencë të qartë me objektivat politike
- Objektivat e PFZHBR shpesh nuk janë konsistente në vite (midis 4 dhe 7 objektiva në vit) përvec objektivit të konkurueshmërisë dhe kooperimit
- PFZHBR ndryshon çdo vit numrin e masave, kriteret minimale, elementët e përzgjedhjes dhe procedurat e përzgjedhjes
- Mungesë e promovimit të praktikave të mira bujqësore dhe elementëve të ndër-pajtueshmërisë
- Mungesë e elementëve të vlerësimit të impaktit dhe mekanizmave të informimit dhe reagimit.

Numri i masave dhe grup-mallrave të mbështetur në periudhën 2008-2019

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Numri i objektivave	NS	NS	NS	NS	NS	NS	NS	6	5	6	7	4
Numri i masave	12	18	9	17	21	23	20	17	19	17	52	10
Masa te reja	(+4; -0)	(+2; -0)	(+1; -3)	(+1; -0)	(+2; -2)	(+1; -0)	(+2; -5)	(+5; -8)	(+4; -2)	(+1; -3)	(+27; -4)	(+0; -30)
Numri i grup-mallrave	5	7	5	6	6	7	5	7	5	5	12	5

Legjenda: . . . : numri i grupmallrave

-...): Masa që hiqen

(+...: Masa të vendosura rishtas

Gjetjet kryesore-këndvështrimi ligjor

- Progres pozitiv në përafrimin e legjislacionit me *Acquis*-in e BE-së
- Kufizime të zbatimit të ligjeve të përafruara sidomos drejt:
  - Elementëve të çështjeve horizontale si politikat e mbështetjes
  - Organizimit të përbashkët të Tregjeve (masa të tregut, kuotat ose rimbursimet e eksportit)
  - Elementëve të skemave të cilësisë, indikatorët mbrojtës gjeografik dhe specialitetet garantuese tradicionale
  - Elementëve ligjore të Sistemin e Integruar Administrativ dhe të Kontrollit (IACS)
  - Elementëve për ngritjen, organizimin dhe menaxhimin e GLV-ve (LAG)
- Përafrimet ligjore shpesh me Urdhër Ministri dhe VKM
- Ngadalësi në procesin e përafrimit - për vitin 2020-2021 (6 akte nënligjore të propozuara).
- Personel i kufizuar dhe burime financiare të kufizuara

Gjetjet kryesore-Zhvillimi institucional

- Hapa pozitivë janë ndërmarrë drejt krijimit të AZHBR
- Rëndësi forcimi i AZHBR për zbatimin masës IPARD II:
  - 4 “Agromjedisin, klimën dhe bujqësinë organike“
  - 5 “Zbatimi i strategjive të zhvillimit lokal- qasja LEADER”
  - 9 “Asistenca teknike" ndaj GLV-ve
- Mungojne elementët e Sistemit të Integruar të Administrimit dhe Kontrollit (IACS)
  - Krijimin e një regjistri funksional për fermat
  - Sistemet e Indentifikimit të Parcelave,
  - Një sistem që lejon aplikimin e ndihmës gjeohapësinore
  - Një sistem i integruar kontrolli të kompjuterizuara dhe në fermë
- Statistikat, cmimet dhe Rrjeti i te Dhënave të Kontabilitetit të Fermave (FADN)
- Reformat e lidhura me shërbimin veterinar, këshillimin dhe konsolidimin e tokës.

Gjetjet kryesore-Institucionet vazhd.

- Financimi i ulët, i luhatshëm dhe larg kritereve të mbështjes së PPB
- Mbështetja është nën 2% e GVA larg aksesimit (afërsisht 10% e GVA) (Maqedonia e Veriut tashmë e plotëson)
- Pak skema të mbeshtetjes direkte (5 përkundrej mbi 12 në Ballkan)
- Mungojnë pagesa të lidhura me sipërfaqen apo të palidhura me prodhimin (decoupled) (Maqedonia e Veriut tashmë e plotëson)
- Numri i mallrave të mbështetur i ulët (4-7 në Shqiperi përkundrejt mbi 12 në Ballkan)
- Ndryshe nga IPARD, sistemet e monitorimit për skemat kombëtare janë jo të plota.

Mbështetja buxhetore në vlerë dhe si pjesë e VSHB së bujqësisë

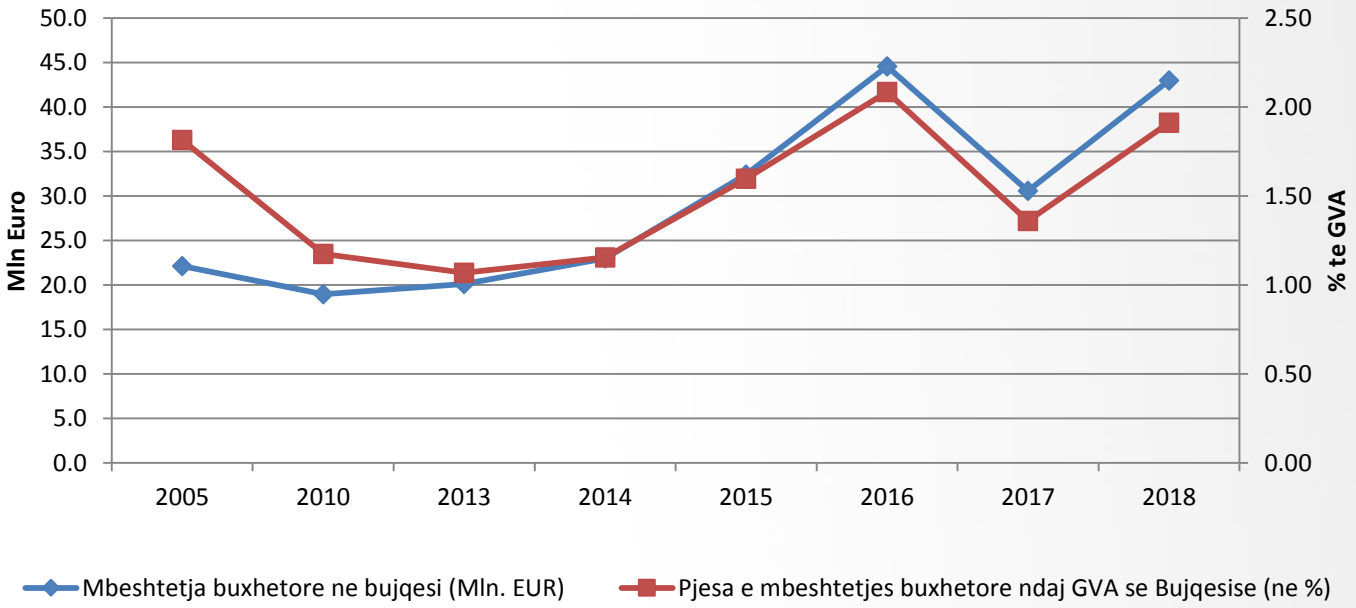

Burimi: APM database - Albania 2019; Baza e të dhënave statistikore për Bujqësinë- Shqipëri 2019

Kategoritë e mbështetjes në vlerë për sipërfaqe (Ha)

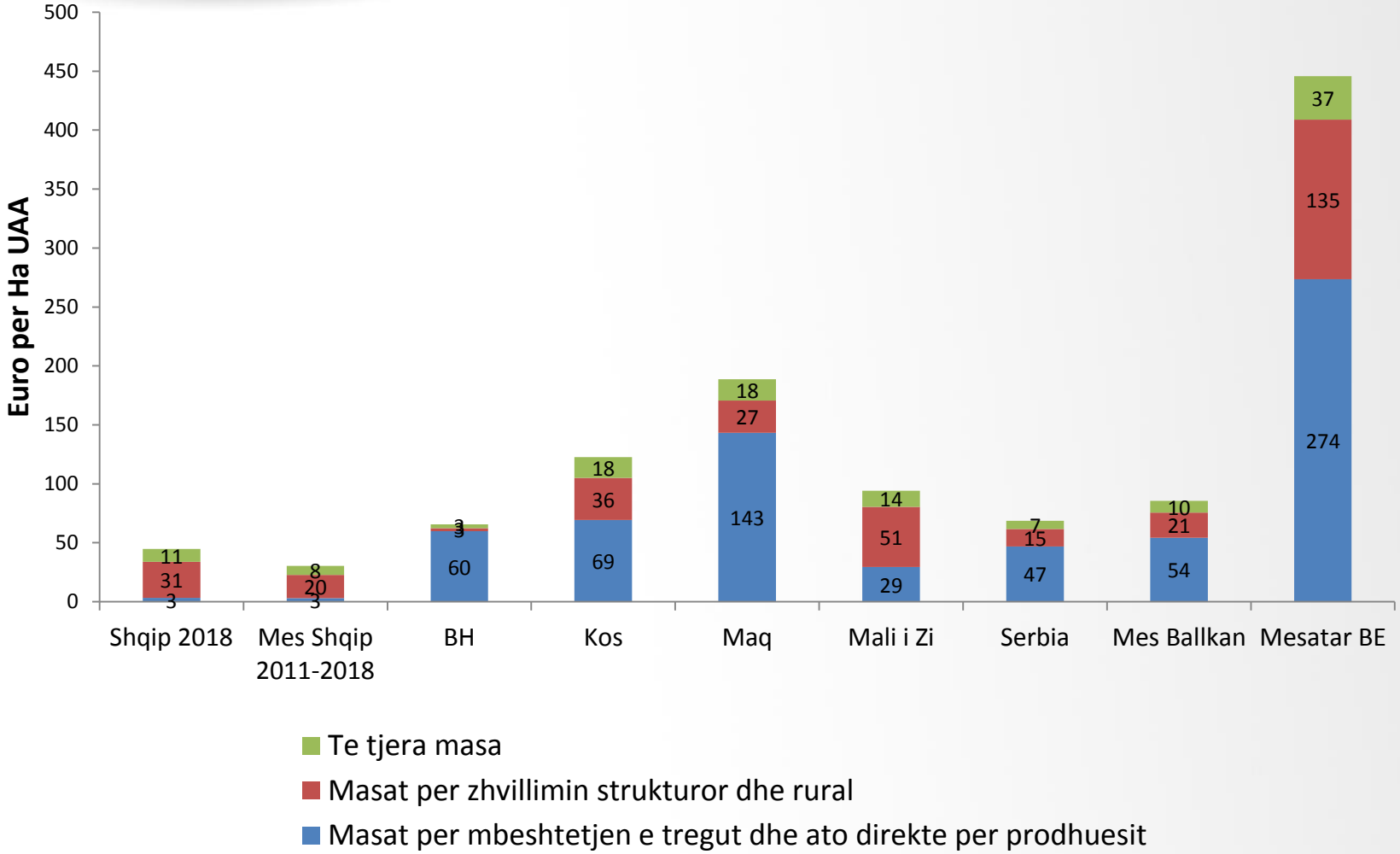

Kategoritë e mbështetjes si pjesë e VSHB së Bujqësisë

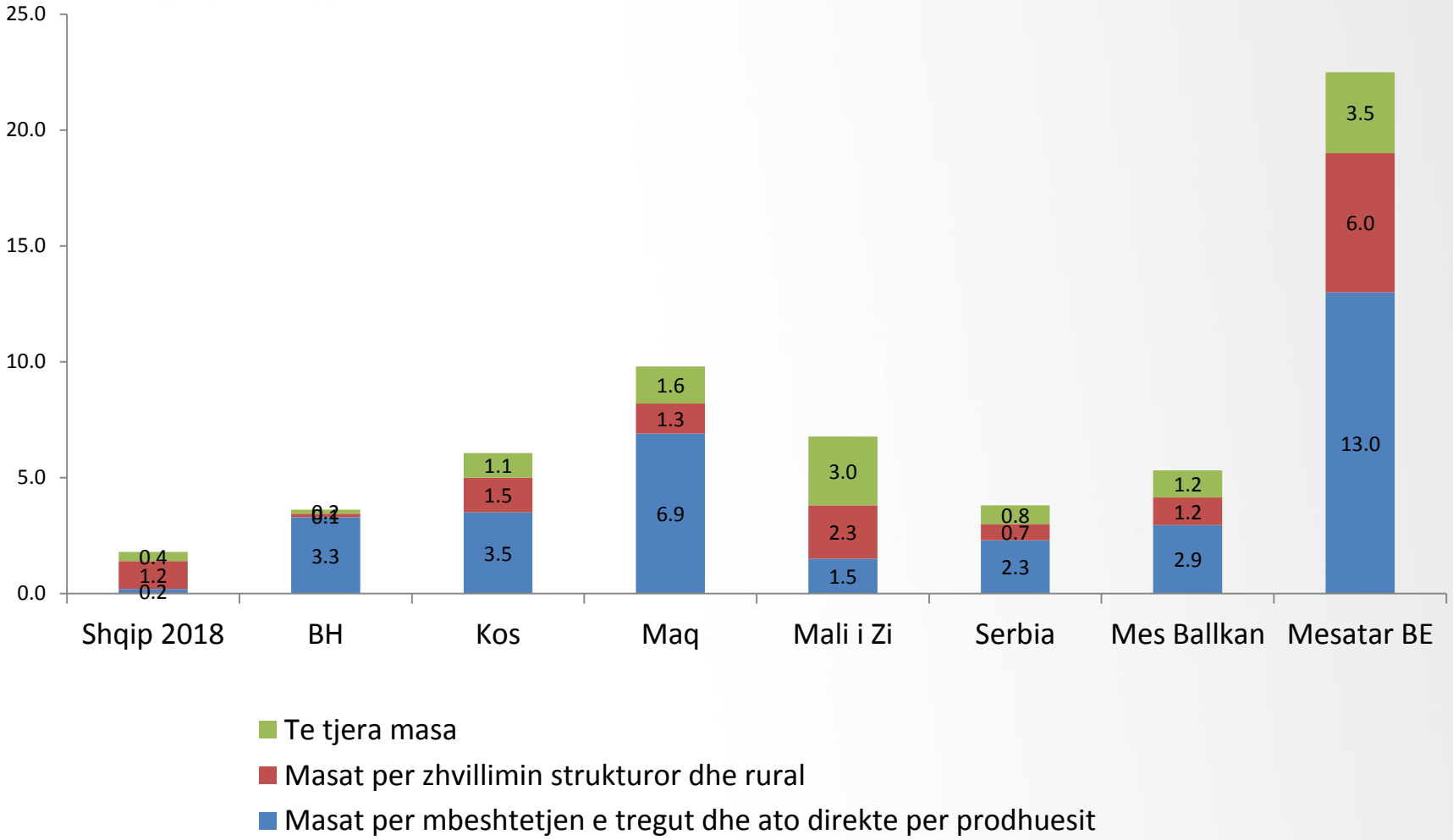

Rekomandime-Politikat

- ISARD 2020-2027 duhet të reflektoje qartë nevojat e sektorit ruajë përputhje me PPB-në
- Të paraprihet nga analiza të thelluara e monitorim
- MBZHR të sigurojë një plan disa-vjeçar Programit të Financimit të Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural (PFBZhR) lidhjen e prioriteteve të SNBZHR dhe Planit të Veprimit.
- PFBZhR duhet të rishikohet në mënyrë që të jetë në përputhje me PPB-në.

Rekomandime-politikat vazhd.

- Nevojë imediate për rritjen e mbështetjes buxhetore (pragu minimal 10% e GVA-së për bujqësinë ose 150 Mln Euro)
- Pajtueshmëria me BE në lidhje me skemat e mbështetjes (përdorim i skemave pilot)
- Nevojë e ngutshme e nisjes së LEADER (baza ligjore dhe ndërgjegjësimi)
- Nevoja buxhetore për mbështetjen e zonave të defavorizuara (bashkë me përcaktimin e definicioneve) dhe skemave agromjedisore

Rekomandime-baza ligjore.

MBZHR duhet të vazhdojë të bëjë përpjekje drejt

- Elementëve ligjorë të IACS
- Rrjetit të të Dhënave të Kontabilitetit të Fermave (FADN)
- Organizimit të tregut të përbashkët,
- Zhvillimit të komponentëve juridikë për sigurimin e cilësisë
- Hartimit të masave agro-mjedisore dhe lidhjen e masave ekzistuese me pajtueshmërinë
- Kuadrit ligjor të GLV-ve dhe Zonave me Kufizime Natyrore

Rekomandime-baza institucionale

- Nisjen me ngutje të elementëve të IACS
- Forcimin e mëtejshëm të AZHBR-së
- Përmirësimin e shërbimit të këshillimit dhe atij veterinar me qëllim rritjen e kapaciteteve zbatuese ligjore
- Forcimi i mëtejshëm i AKU-së me qëllim nxitjen e zbatueshmerisë së ligjit
- Permiresimin e proceseve te monitorimit
- Përpjekje shtesë duhet të bëhen për koordinimin ndërinstitucional, duke përfshirë këtu
  - Institucionet e tjera
  - Komunitetin e donatorëve
  - Institucionet akademike
  - Shoqërinë civile